

Wyróżnienie w kategorii szkół podstawowych i oddziałów gimnazjalnych

Karol Delong - Wspomnienie

Karol Delong - Wspomnienie

Praca konkursowa

"Prawda i kłamstwo o Katyniu"

Weronika Tittor

Szkoła Podstawowa

im. Powstańców Śląskich

w Ligocie - Miliardowicach

Klasa VII

Karol Delong - Wspomnienie

Kurs dla policjantów. Zdjęcie Studium w Królewskiej Hucie. Karol Delong zaznaczony zielonym kółkiem

Karol Delong - Wspomnienie

„Jeśli zapomnę o Nich,

Ty Boże na niebie,

zapomnij o mnie”

Adam Mickiewicz, Dziady cz. III

Mój prapradziadek Karol Delong urodził się 10 marca 1886 roku na Śląsku Cieszyńskim w Stonawie w domu numer 435, jako syn Franciszka i Teresy (z domu Kucharczyk). Z jego dzieciństwa nie zachowały się żadne zdjęcia, wiem tylko, że ukończył szkołę powszechną i pracował jak większość mieszkańców tych okolic na kopalni. 23 sierpnia 1910 roku pojął za żonę Magdalenę - także Delong. Ciekawostką jest, że w tym regionie istniały dwie linie Delongów: starsza - stonawska i młodsza - olbrachcicka. Ojcowizna Magdaleny była w Olbrachcicach. Delongowie przybyli z południowej Francji (de Long- z Długich) wskutek prześladowań hugenotów po zniesieniu edyktu nantejskiego przez króla Ludwika XIV w 1685 r. i zasymilowali się z tutejszą ludnością. Mówili gwarą śląsko-cieszyńską.

Z chwilą wybuchu pierwszej wojny światowej został powołany do wojska austriackiego. Zachowało się zdjęcie z 5 kompanii rezerwowej, siódmy pobór z Vollerfurt (nie mogę znaleźć tej miejscowości, ale widnieje wyraźnie na pieczętce) na Morawach. Prababcia Anielka wspominała, że jakiś czas pełnił służbę w jednostce żandarmerii w Belgradzie jako kapral. Po rozgromieniu armii austriackiej powrócił do rodzinnych stron. Od 17 września 1918 roku do 14 lipca 1922 roku służył w Żandarmerii Krajowej Księstwa Cieszyńskiego. 28 lutego 1919 roku przyszła na świat córka Karola i Magdaleny - Anielka.

Karol Delong - Wspomnienie

Karol Delong w mundurze Żandarmerii Księstwa Cieszyńskiego z żoną i córką

Karol Delong w mundurze policjanta z bratem Henrykiem, żoną Magdaleną i córką Anielką

Po pierwszej wojnie światowej doszło do wybuchu konfliktu granicznego polsko - czechosłowackiego. Stonawa jako miejscowość w 100% polskojęzyczna została podporządkowana administracji polskiej. Niestety, została siłą zabrana przez Czechosłowację podczas siedmiodniowej wojny, która wybuchła 23 stycznia 1919 roku. 3 lutego 1919 roku wyznaczono nową linię demarkacyjną, która dawała Czechosłowacji kontrolę nad linią kolejową, łączącą Koszyce z Bohuminem. Wskutek tego, Stonawa znalazła się po stronie czechosłowackiej. W wyniku następnych rokowań wyznaczono linię, zwaną Tissiego lub Larischa, gdzie Stonawa została przydzielona Polsce. Ostatecznie, na podstawie podziału Rady Ambasadorów w Spa, Stonawa w lipcu 1920 roku została przyłączona do Czechosłowacji. Ponieważ Karol walczył, aby m.in. Stonawa została w Polsce, (za co został odznaczony Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918-1921), nie mógł już tam zostać. Zostawił majątek i wraz z rodziną i bratem Henrykiem osiedlił się w II RP. Henryk Delong walczył u boku Marszałka Józefa Piłsudskiego w Pułku Artylerii Najcięższej. Zachowało się między innymi zdjęcie jego żony Michaliny, jak siedzi obok Aleksandry Piłsudskiej na tzw. herbatce dla żon oficerów. Podczas jednego z takich spotkań, dzieci Henryka wystąpiły przed zgromadzonymi gośćmi - Walduś siedział na koniku bujanym i wywijał szabelką, a niespełna

Karol Delong - Wspomnienie

---

pięcioletnia Basia recytowała wierszyk. Po występie podszedł do niej Marszałek i pocałował w małą rączkę.

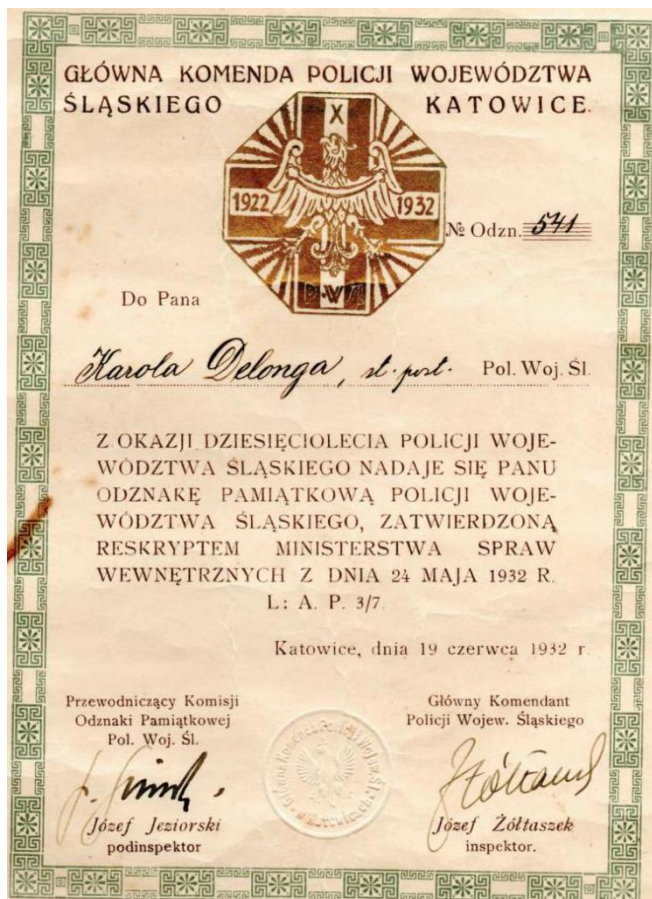
W Polsce Karol Delong zamieszkał w Zabrzegu, gdzie zaczął budować dom. Rozpoczął pracę na posterunku policji, najpierw w Ligocie, a następnie w Zabrzegu. Posterunek w tym czasie znajdował się w obecnym budynku poczty.

Pamiątkowe zdjęcie z kolonii, organizowanej przez stowarzyszenie Rodzina Policyjna. Kółkiem zaznaczona prababcia Aniela.

15 lipca 1922 r. Żandarmeria Krajowa, która pozostała w części polskiej Śląska Cieszyńskiego przechodzi reorganizację i zostaje włączona do Policji Śląskiej. Jednostka ta jest najlepiej wyposażona w skali kraju, bowiem województwo Śląskie jako jedyne w międzywojennej Polsce posiadało swoją autonomię, a rozwój przemysłu przekładał się na lepsze warunki pracy. W 1928 roku powstało stowarzyszenie Rodzina Policyjna. Działo bardzo prężnie, m.in. dbało o dzieci policjantów poległych na służbie, organizowało kolonie dla dzieci, biblioteki, świetlice, zabawy karnawałowe, itp.

Karol Delong - Wspomnienie

W 1932 roku z okazji dziesięciolecia Policji Województwa Śląskiego mój prapradziadek otrzymał Pamiątkową Odznakę.

To spokojne, pracowite życie z żoną i córką we własnym domu z ogrodem, przerywają działania hitlerowskich Niemiec, które burzą ówczesny spokój w Europie, zajmując, na mocy traktatu w Monachium, należące do Czechosłowacji, Sudety. Polska żąda 30 września 1938 roku od Czechosłowacji korekty granicy polsko-czechosłowackiej na zasadzie rozgraniczenia etnicznego. Po zgodzie rządu Czechosłowacji Polska przejęła 2 października 1938 roku okupowane w 1919 roku i przejęte bez plebiscytu tereny. Karol Delong został oddelegowany do pracy na

tamtejszych terenach 2 października 1938 roku. Od 21 grudnia 1938 roku do września 1939 pełnił funkcję zastępcy komendanta posterunku w Stonawie.

1 września 1939 roku, zgodnie z rozkazem wydanym przez polskie władze wojskowe, Karol Delong wraz z innymi policjantami rozpoczął wycofywanie się na wschód Polski. Ponieważ Karol nie wysłał żadnej wiadomości (lub nigdy ona nie dotarła do nas), trasę wycofywania się policjantów mogę określić jedynie z dostępnych innych książek i pamiątek. Według informacji, do których dotarłam, większość śląskich policjantów dotarła do Tarnopola. Niektórym z nich, jak na przykład komendantowi śląskiej policji, Józefowi Żółtaszkowi, udało przedostać się na Węgry. Reszta została internowana przez NKWD i przewieziona do Ostaszkowa. Stamtąd też przyszła ostatnia kartka z wiadomościami od prapradziadka.

Karol Delong - Wspomnienie

Karol Delong - Wspomnienie

Napisał ją 31. stycznia 1940 roku, a dotarła ona do Zabrzega 18. lutego 1940 roku. W krótkiej wiadomości wokół zdjęcia Lenina napisał: „Pozdrawiam was wszystkich. Zasyłam ci i córce serdeczne pozdrowienia i życzę wam zdrowia. Jestem zdrow. Jak się wam powodzi i czy jesteście w domu i czy wszystkie rzeczy macie.” Dziadek wiedział, że byli na ucieczce, jednak nie wiedział, że dotarli aż do powiatu sokalskiego, skąd wrócili 20. października 1939 roku.

Ostaszków znajduje się 180 km na zachód od Tweru (w latach 1931 - 1990 miasto nosiło nazwę Kalinin). Na wysepce Stołbnyj, znajdującej się na jeziorze Seliger, był klasztor prawosławny Niłowa Pustyń. Został on przekształcony przez NKWD w łagier, w którym osadzono funkcjonariuszy polskiej Policji Państwowej, Straży Granicznej, Straży Więziennej, Żandarmerii Wojskowej i Oddziału II Sztabu Głównego Wojska Polskiego oraz pracowników sądownictwa i księży. Łącznie przetrzymywano tam 6300 jeńców.

5. marca 1940 roku na wniosek Ławrentija Berii Biuro Polityczne Komitetu Centralnego, zajęło się jego propozycją, aby przeprowadzić rozprawy sądowe w trybie specjalnym dla wszystkich, 14700 internowanych jeńców, z zastosowaniem kary śmierci przez rozstrzelanie. Biuro zaakceptowało tę propozycję i przekazało ją do wykonania NKWD.

Od 3. kwietnia do 16 maja 1940 roku z wszystkich obozów (Kozielska, Starobielska i Ostaszkowa) wywożono jeńców. Jeńców z Kozielska zabijano w Katyniu, strzelając w tył głowy nad grobami. Więźniów Starobielska i Ostaszkowa przewożono do piwnic siedzib NKWD w Charkowie i w Kalininie (Twerze), gdzie znajdowały się specjalnie przygotowane, wygłuszone cele, których podłogi wysypano trocinami, aby wchłaniały krew, przeznaczone do zabijania jeńców. Ciała następnie wywożono do masowych mogił w miejscowościach Piatichatki i Miednoje.

Żona i córka pisały listy do Ostaszkowa, jednak żadne odpowiedzi nie przychodziły. Później pisały do PCK. Odpowiedziano im, że poszukiwania trwają, o rezultacie poszukiwań zostaniecie powiadomione. To wszystkie informacje, jakie udało się im uzyskać.

22. czerwca 1941 roku III Rzesza uderzyła na ZSRR. Wskutek tego wojska niemieckie zajęły tereny ZSRR, gdzie Rosjanie dokonali mordów na polskich obywatelach. 13. kwietnia 1943 roku Niemcy poinformowały o odkryciu zbiorowych mogił na terenie lasu Kozie Góry w pobliżu miejscowości Katyń. Groby zostały jednak odkryte wcześniej, już latem 1942 roku, przez polskich przymusowych robotników, pracujących w organizacji Todt. Oni zaś dowiedzieli się o nich od

Karol Delong - Wspomnienie

---

miejscowej ludności. Niemcy zainteresowali się tematem grobów po klęsce armii Paulusa pod Stalingradem i postanowili je wykorzystać w celu skłócenia aliantów z Rosjanami.

Rząd RP na uchodźstwie 15. kwietnia 1943 roku poprosił Międzynarodowy Czerwony Krzyż o przeprowadzenie śledztwa w sprawie odkrytych grobów. MCK odmówił, zasłaniając się brakiem zgody strony sowieckiej. Ostatecznie Niemcy zorganizowały międzynarodową komisję uznanych autorytetów naukowych. Na podstawie przeprowadzonych badań i analiz (słojów drzew, rosnących na grobach jak i stanu zwłok, substancji, jakie się wytworzyły po ich śmierci i innych rzeczy, znajdujących się w grobach) stwierdzono, że zbrodni dokonano z całą pewnością trzy lata temu, a więc w roku 1940.

Fakty te były nie na rękę aliantom, którym bardzo zależało na dobrych stosunkach ze Stalinem. Zarówno rządy USA jak i Wielkiej Brytanii zrobiły wszystko, aby sprawy nie nagłaśniano. Churchill w rozmowie z Sikorskim cynicznie stwierdził: „Oni nie żyją,(...) i cokolwiek by pan przedsięwziął, nie powróci ich do życia”.

W ubiegłym roku, 11. maja, wszedł na ekrany kin film w reżyserii Piotra Szkopiaka pod tytułem „Katyń - Ostatni świadek”. Bardzo dobrze się stało, że został nakręcony kolejny film o tej tematyce, ponieważ moje pokolenie więcej ogląda niż czyta. Główną zaletą tego filmu jest pokazanie, jak nasi sojusznicy, Anglia i USA, tuszowali tę masakrę nie tylko w czasie ale i również po wojnie. Amerykański Kongres dopiero w 1951 roku, podczas wojny w Korei, zajął się raportem Johna van Vlieta Jr. (notabene, napisanym ponownie, gdyż oryginał zaginął w niewyjaśnionych okolicznościach), a więc w czasie, kiedy amerykańscy jeńcy byli zagrożeni śmiercią w ten sam sposób.

O ile w Katyniu znaleziono groby już w 1942 roku, to miejsca pochówku zamordowanych z obozów w Ostaszkowie i Starobielsku odnaleziono dopiero na początku lipca 1990 roku. Pierwsze czynności ekshumacyjne w Miednoje przeprowadzono w dniach 15 - 30. sierpnia 1991 roku.

Córka Karola, Anielka, o dacie śmierci ojca dowiedziała się dopiero z listu datowanego na 2. października 1990 roku od kuzynki Barbary Delong, która odwiedziła pana Jędrzeja Tucholskiego w redakcji „Zorza” i zobaczyła oryginalny dokument NKWD nr 05/1 z dnia 5. kwietnia 1940, pozycja 10: Delong Karol, syn Franciszka, urodzony 1886 data śmierci 8.04.1940 w Jamoku koło Miednoje. Jest to dokument transportu.

Karol Delong - Wspomnienie

Chciałabym tutaj zacytować wiersz pod tytułem „Impresje Katyńskie” pani Alicji Patey - Grabowskiej, dedykowany ojcu:

Karol Delong - Wspomnienie

Tablica upamiętniająca ofiary NKWD, znajdująca się na ścianie budynku Urzędu Gminy w Stonawie

Jaka myśl

gdy klęczałeś

przeszyła Ci czaszkę

Jaki obraz

przed oczy

gdy chłód lufy

w tył głowy

A uczucia:

gniew

bezsilność

żal

rozpacz

w jednym błysku sekundy

Nie ma świadków?

A niebo

przenikliwe i groźne

Drzewa długo szumiały

by wykrzyzczyć tę zbrodnię

Słońce raną zachodzi

ku pamięci POTOMNYCH

Karol Delong - Wspomnienie

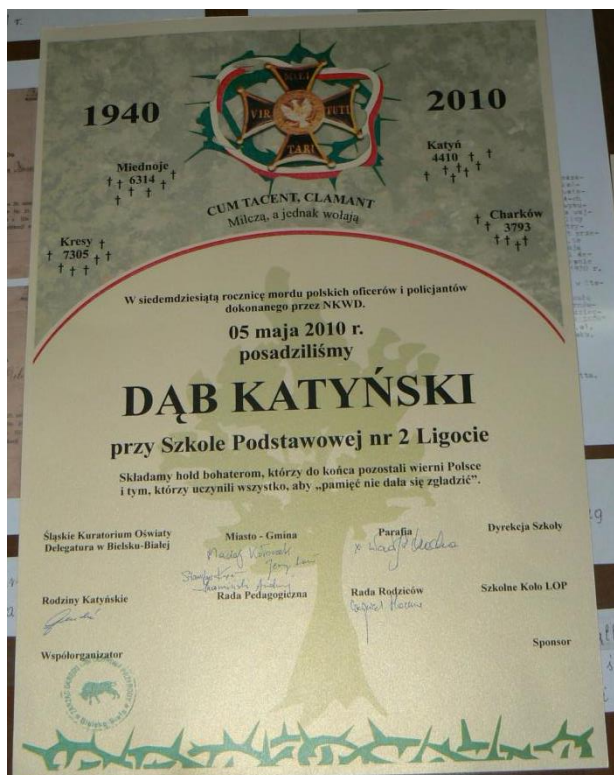

W 2008 roku, z inicjatywy ojca Józefa Jońca, prezesa stowarzyszenia Parafiada, ruszyła akcja sadzenia Dębów Pamięci, mających upamiętniać ofiary mordów w miejscowościach, z których pochodzili lub mieszkali. Została ona objęta honorowym patronatem Prezydenta RP, pana Lecha Kaczyńskiego, któremu troska o prawdziwą historię Polski była szczególnie bliska. 5. maja 2010 roku, przy mojej szkole podstawowej babcia Zenona Gwizdoń posadziła dąb, upamiętniający Karola Delonga.

Zenona Gwizdoń sadi symboliczny Dąb Pamięci ku czci Karola Delonga. Szkoła Podstawowa nr 2 im. Powstańców Śląskich w Ligocie, 2010-05-05.

Karol Delong - Wspomnienie

Dyplom i kamień z pamiątkową tabliczką

Obejrzałam także film „Katyń” - dzieło Andrzeja Wajdy. Najbardziej w pamięci utkwiły mi ostatnie sceny, kiedy młody oficer idąc na śmierć trzyma w ręku różaniec i powtarza jak mantrę słowa „i odpuść nam nasze winy, jako i my odpuszczamy naszym winowajcom”. Gdy kona, jego dłoń wciąż mocno do góry trzyma różaniec. Jest to scena bardzo przejmująca, symboliczna i powiedziałabym, ponadczasowa. Nie może być prawdziwego pojednania bez ukazania prawdy i rozliczenia przeszłości. Pojednania, ale nigdy zapomnienia! Wszędzie tam, gdzie z ustrojów wyrugowano Boga, kończyło się na masakrycznym ludobójstwie. Historia, jak mówi przysłowie, lubi się powtarzać. Dlatego trzeba ją znać, aby w przyszłości już nigdy nie dopuścić do takiej bestialskiej zagłady milionów istnień ludzkich.

To nie był przypadek, że NKWD w pierwszej kolejności, w wigilię Bożego Narodzenia 1939 roku, wywiozło i zamordowało duchownych wszystkich wyznań. O sile narodu decyduje duch, który się przekłada na siłę woli. Przychodzą mi tu na myśl słowa generała Kazimierza Sosnkowskiego „Historja nie zna tak wielkiej przemocy fizycznej, któraby mogła odebrać miejsce pod słońcem narodowi w pełni zdrowia i krzepoty duchowej”.

Bibliografia

1. Znaczek „Matka Boska Katyńska”, wydany przez Poczta Polską. Zbiory taty, Piotra.
2. Wszystkie zdjęcia - archiwum rodzinne. Skany okucia ze strony tytułowej pochodzą z XIX - wiecznego rodzinnego albumu.
3. Jędrzej Tucholski „Mord w Katyniu”, ISBN 83-211-1408-3
4. Jerzy Skoczylas „Katyń”, ISBN 83-60160-22-8
5. Jerzy Łojek (Leopold Jerzewski) „Dzieje sprawy Katynia”, ISBN 83-7045-001-6
6. Dodatek do tygodnika „Gość Niedzielny” „Zbrodnia Katyńska, wydanie 2010-04-11
7. „Masowe morderstwo w lesie katyńskim. Sprawozdanie na podstawie urzędowych danych i dokumentów”. Druk drugoobiegowy, brak danych o autorach i wydaniu.
8. <https://pl.wikipedia.org/wiki/Stonawa>
9. <http://www.osrp.slaska.policja.gov.pl/download.php?s=245&id=356579>
10. http://www.10pul.idl.pl/pliki/miednoje/miednoje_ksiega_cmentarna_tom1.pdf